

Raziskave netopirjev

NETOPIRJI V LJUBLJANI – KRATKO GODRNJANJE O RAZISKANOSTI ZNOTRAJ KROGA LJUBLJANSKIH OBVOZNIC

Primož Presetnik

Uvod

Pri pogovorih z ljudmi so številke precej pomembne, npr. koliko popusta je bilo v Hoferju, kakšno številko modrca ima sosesa, koliko dekagramov je tehtal novorojenec, itn. »Koliko vrst netopirjev je bilo zabeleženo v Ljubljani?«, pa je eno prvih vprašanj, ko se z Ljubljančani pogovarjaš o netopirjih. In potem se nekako izmikaš, številke kot iz topa pa ne znaš izstreliti in vsi te čudno gledajo, češ ali se res toliko let ukvarjate z netopirji in kakšni strokovnjaki pa ste.

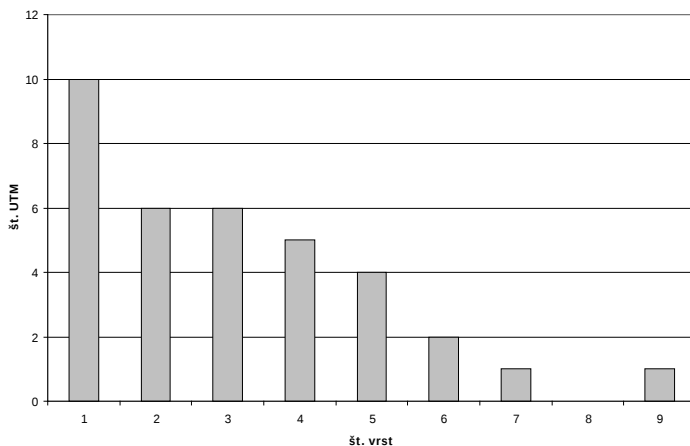
Metode

Da bi netopirci v prihodnje lahko naredili boljši vtis, sem naredil kratek pregled netopirjev iz podatkovne zbirke Centa za kartografijo favne in flore - iz podatkov, ki so bili vnešeni do dne 29.10.2010, zato morda nekaj letošnjih podatkov še manjka. Analiziral sem samo podatke iz 1×1 km velikih UTM kvadratov, ki so bili znotraj ali so se prekrivali z obvoznico (slika - karta na koncu prispevka). Pri tem so odpadli podatki iz npr. precej raziskane Bratovševe ploščati ali Save ob Ježici, ampak za ožje mesto Ljubljana to ni tako bistveno. Iz podatkovnega nabora sem izključil še tiste podatke, ki jih je npr. literatura navaja samo za »Ljubljano« in zato je iz liste vrst (tabela 1) izpadel navadni netopir (*Myotis myotis*). Vključeni pa so vsi natančneje geografsko locirani podatki, tudi tisti, ki podajajo samo del Ljubljane, npr. Ljubljana-center. Na karti so prikazane znane vrste netopirjev znotraj posameznega UTM kvadrata in to samo natančno določene vrste netopirjev, medtem ko so višji taksoni npr. zelo pogosti belorobi/Nathusijev netopir (*Pipistrellus kuhlii/nathusii*) prikazan le v primerih, ko znotraj UTM ni bil zabeležen ne belorobi in ne Nathusijev netopir. Podatke je tako ali drugače posredovalo skoraj 50 oseb (glej zahvalo), obravnavali pa smo 30 literaturnih virov, od katerih je bil seveda najpomembnejši Atlas netopirjev Slovenije (Presetnik in sod., 2009).

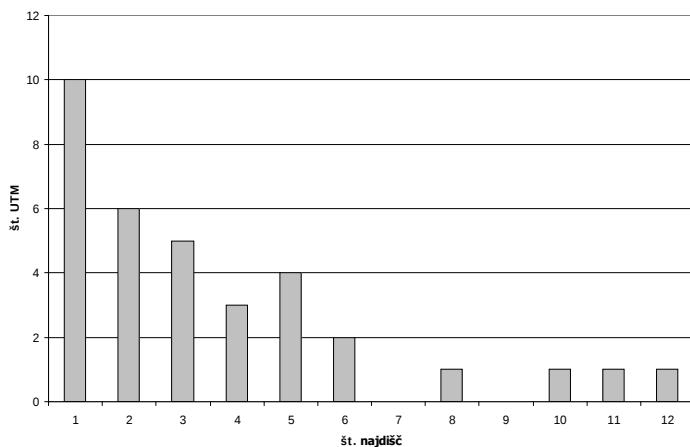
Rezultati

Znotraj kroga obvoznic je bilo v Ljubljani do sedaj zabeleženo 15 vrst netopirjev in še nekateri manj natančno določeni taksoni (tabela 1). 118 najdišč netopirjev je bilo razporejenih v 35 izmed 75 UTM kvadratov 1×1 km

(46,7 %). V posameznem UTM kvadratu je bilo zabeleženih največ 9 vrst (mediana 3 vrste na UTM) (slika 6) in to, pričakovano, v samem mestnem središču – Prešernov trg in okolica. V posameznem UTM kvadratu je znanih od ena do 12 najdišč netopirjev (mediana 3 najdišča na UTM) (slika 7).

Slika 6. Število vrst oz. taksonov zabeleženih v UTM kvadratu velikosti 1km × 1km, v katerih so bili opaženi netopirji.

Slika 7. Število najdišč netopirjev v UTM kvadratu velikosti 1km × 1km, v katerih so bili opaženi netopirji.

Tabela 1. Vrste in ostali taksoni netopirjev zabeleženi znotraj kroga ljubljanskih obvoznic.

* – literaturni podatki za Ljubljano, "-" – ni upoštevano kot posebna vrsta

Zap. št. vrste	Vrsta	Okrajšava (glej karto)	Št. najdišč	Št. UTM (1x1km)
1	mali podkovnjak (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	Rh	1	1
*	navadni netopir (<i>Myotis myotis</i>)	/	/	/
2	resasti netopir (<i>M. nattereri</i>)	Mnat	1	1
3	brkati netopir (<i>M. mystacinus</i>)	Mmys	2	1
4	obvodni netopir (<i>M. daubentonii</i>)	Mdau	2	2
-	obvodni/dolgonogi netopir (<i>M. daubentonii/capaccinii</i>)	Mdau/cap	5	4
-	ena od manjših vrst roda <i>Myotis</i>	Msp. (mali)	1	1
-	ena od vrst roda <i>Myotis</i>	Msp.	3	3
5	gozdni mračnik (<i>Nyctalus leisleri</i>)	Nlei	4	3
6	navadni mračnik (<i>N. noctula</i>)	Nnoc	26	15
-	navadni/veliki mračnik (<i>N. noctula/lasipterus</i>)	Nnoc/las	9	6
7	mali netopir (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Ppi	19	14
8	drobni netopir (<i>P. pygmaeus</i>)	Ppyg	24	14
9	belorobi netopir (<i>P. kuhlii</i>)	Pku	11	9
-	belorobi/Nathusijev netopir (<i>P. kuhlii/nathusii</i>)	Pku/na	22	15
10	Nathusijev netopir (<i>P. nathusii</i>)	Pna	29	19
-	ena od vrst roda <i>Pipistrellus</i>	Psp.	9	8
11	Savijev netopir (<i>Hypsugo savii</i>)	Hs	12	9
12	pozni netopir (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Es	3	3
13	dvobarvni netopir (<i>Vespertilio murinus</i>)	Vm	2	2
14	rjavi uhati netopir (<i>Plecotus auritus</i>)	Plaur	1	1
15	sivi uhati netopir (<i>Pl. austriacus</i>)	Plaus	1	1

Godrnjanje oz. razprava

Iz začetnega občutka, da je Ljubljana kar se tiče favne netopirjev dobro raziskana, me rezultati prepričujejo, da ni tako. Res je seznam pričakovanih vrst precej popoln če upoštevamo 15 vrst netopirjev z znanimi natančnimi lokacijami in še navadnega netopirja v navedenega v literaturi. Kljub temu pričakujem, da se bodo v prihodnjih letih najverjetneje našli še vsaj velikouhi

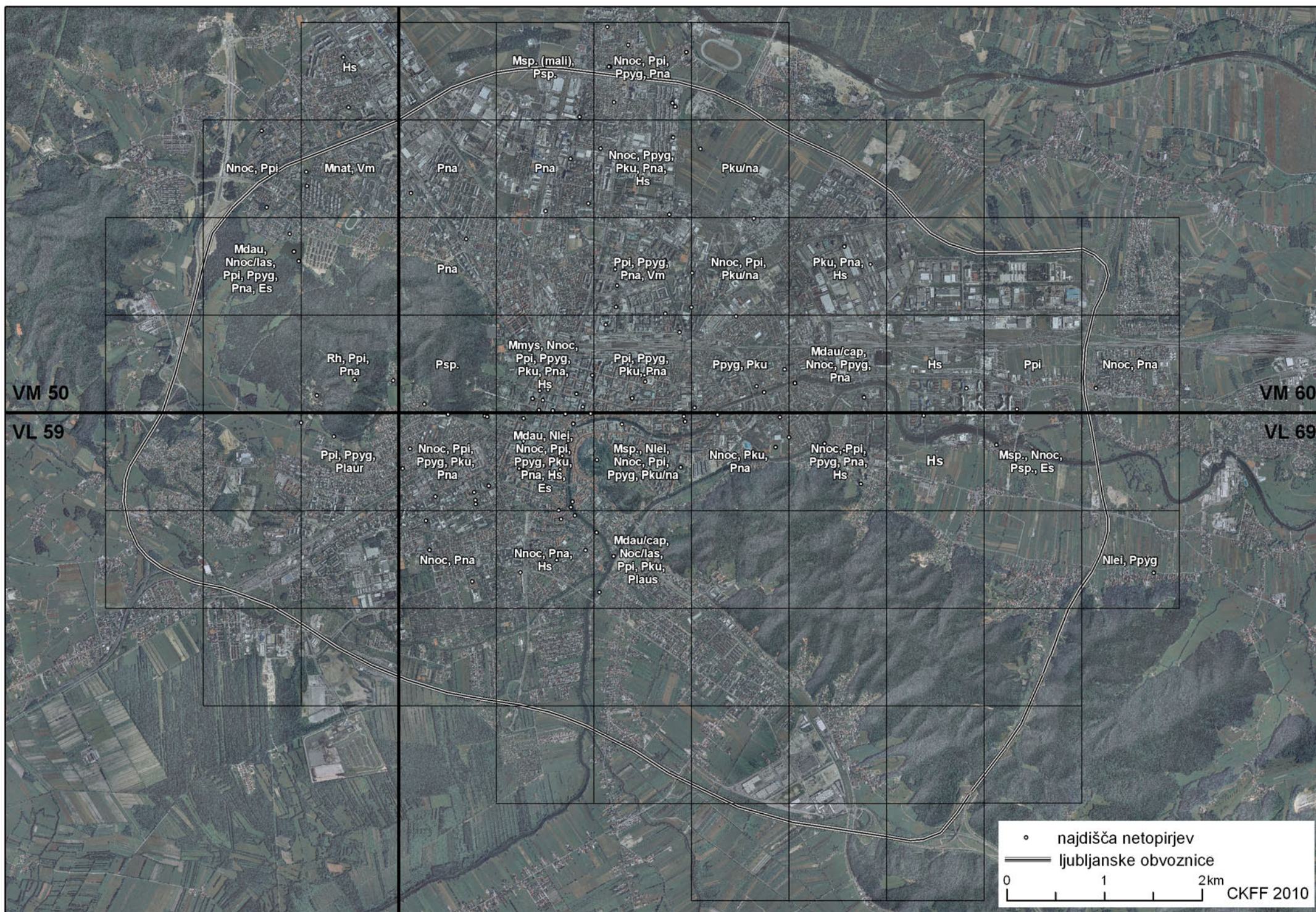
(*M. bechsteinii*), vejicati netopir (*M. emarginatus*), usnjebradi uhati netopir (*Pl. macrobullaris*) in širokouhi netopir (*B. barbastelus*).

Godrnjam pa lahko nad razporeditvijo najdb. Glede na število najdišč (tabela 1) sta najpogostejši vrsti v Ljubljani Nathusijev netopir in navadni mračnik, kar kaže na sicer veliko pridnost netopircev pri odzivu na klice javnosti glede onemoglih ali preglasnih netopirjev, pri čimer sta bili v zadnjih letih še posebno pridni Jana Mlakar in Monika Podgorelec. Zagotovo pa to ni realna slika pogostosti posameznih vrst. Isti podatki namreč kažejo na lenobo pri raziskovanju z npr. ultrazvočnimi detektorji in mreženjem celo v neposredni okolici domov v Ljubljani živečih netopircev. Vendar naj kot opravičilo dodam, da se mi verjetno precej udeležujejo v drugih delih Slovenije in ko smo doma, si morda želimo samo malo oddiha od teh letečih »zveri«. Prav tako si očitno skoraj ne upamo stopiti južno od Ljubljanice ali celo na Golovec, morda se bojimo lžancev in medvedov ali kar obojih, pa tudi na vzhod ali zahod nas je težko spraviti. K slabi sliki raziskanosti prispeva tudi počasnost poročanja o najdbah, da bi si zabeležili najdišče belorobih/Nathusijevih netopirjev, je očitno prehuda muka, saj »itak vemo da so povsod«, da bi kdo čakal na njihove socialne klice pa je sploh nepredstavljivo.

Upam, da je sedaj številka za debate ob pijači zadosti, predvsem pa upam, da bo tale prispevek spodbudil malo bolj aktivno in načrtno iskanje netopirjev tudi znotraj kroga ljubljanskih obvoznice. Če kdo rabi pri tem pomoč, mu bom rad pomagal, če že ne z prisotnostjo na terenu pa vsaj z opremo in lepo besedo.

Zahvala

Brez sodelovanja množice ljudi, ki so nam sporočali o najdbah netopirjev ne bi šlo. Hvala in še tako naprej: Tinka Bačič, Karmen Bencik, Irena Bertoncelj, V. Bizjak, Tone Brenclj, Savo Brelih, Izidor Cankar, Maja Cipot, Ana Čehovin, Mateja Delač, Edvin Dobrkovič, Dare Fekonja, Matej Hafner, Matej Hočevár, Darija Huzimec, Katerina Jazbec, Klemen Koselj, Irena Kranjec, Boris Kryštufek, Aleksandra Lešnik, Lea Likozar, Sergej Matvejev, Roman Maurer, Jana Mlakar, Sava Osole, Alenka Petrinjak, Boris Petrov, Monika Podgorelec, Slavko Polak, Primož Presetnik, Janez Prešern, Lucija Ramšak, Tomaž Rijavec, Blaž Rozman, Barbara Skaberne, Branko Slabanja, Blaž Šegula, Marjetka Šemrl, Dare Šere, Andrej Šorgo, Peter Trontelj, Boštjan Vrvišar, Mojca Vrvišar Zazula, Maja Zagmajster, Leopold Zor in Nataša Zupančič.

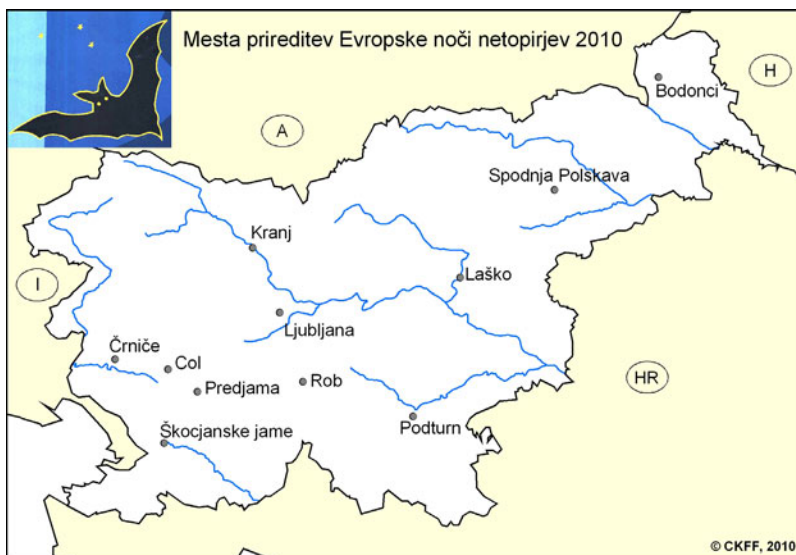

O društvenih aktivnostih

12. EVROPSKA NOČ NETOPIRJEV (27.8.–8.10.2010)

Monika Podgorelec

Letos je bila pod koordinatorstvom Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev pri nas v Sloveniji izpeljana 12. Evropska noč netopirjev (ENN), dogodek, ki ga pod okriljem organizacije EUROBATS ob koncu poletja organizira čez 30 evropskih držav. Že takoj na začetku pa moram pohvaliti, da se v naši majhni (evropski) državi in v našem društvu z relativno malo člani zadnja leta pri promociji netopirjev v okviru »noči netopirjev« še posebej trudimo. Tako je pri nas v tem letu »noč netopirjev« postala kar »mesec netopirjev«, saj so se aktivnosti v okviru ENN izvajale med 27. avgustom in 8. oktobrom.

Slika 8. Kraji, kjer so potekale aktivnosti v okviru 12. Evropske noči netopirjev 2010.

V tem času je bilo v 11 različnih krajih po Sloveniji (slika 8) uspešno izpeljanih 13 dogodkov (po številu enako kot lani), ki se jih je po oceni udeležilo približno 340 ljudi (ca. 140 manj kot lani). Deset članov društva je v